

První mezinárodní olympiáda v teoretické, matematické a aplikované lingvistice

8.–12. září 2003, Borovec, Bulharsko

Soutěž družstev

Úloha 1 (35 bodů)

V 1. tisíciletí našeho letopočtu existovaly v Čínském Turkestánu dva příbuzné jazyky (tocharština A a tocharština B), které se vyvinuly z jednoho původního (pratocharského) jazyka. Máte dáno několik pratocharských slov v té podobě, jak byla zrekonstruována jazykovědci:

<i>ākānatsa</i>	‘nerozumný’		<i>pāratsako</i>	‘hrud’		<i>stāṅkā</i>	‘palác’
<i>āsare</i>	‘suchý’		<i>rāsākāre</i>	‘ostrý’		<i>tsāṅkār</i>	‘vrchol’
<i>āstāre</i>	‘čistý’		<i>samā</i>	‘stejný’		<i>wālo</i>	‘král’
<i>kārāmārtse</i>	‘těžký’		<i>sākāre</i>	‘šťastný’		<i>yāsār</i>	‘krev’

Dále jsou v přeházeném pořadí dána slova v tocharštině A a v tocharštině B, která vznikla z výše uvedených pratocharských slov:

stāṅk, walo, rāskare, āsar, astare, āštār, āstre, asāre, stāṅk, wāl, wlo, pratsāko, pratsak, āknats, aknātsa, tsāṅkār, tsāṅkār, kramartse, krāmārts, rāskār, sam, sām, ysār, sākār, yasar, sākre, ysār.

Úkol 1. Určete, z kterého jazyka jednotlivá slova pocházejí, pokud víte, že:

- v jednom z daných jazyků mají některá slova dvě variantní podoby;
- první slovo je z tocharštiny A.

Úkol 2. Určete, ke kterému ze dvou daných jazyků náležejí následující slova, a zrekonstruujte jejich pratocharskou podobu:

- stām, štām* ‘strom’;
- rtār, ratre* ‘červený’;
- pārs, parso* ‘dopis’.

Úkol 3. Podle jedné z hypotéz existoval v tocharštině B přízvuk (podobný jako má např. angličtina). Pokuste se vysvětlit, o jaká fakta se tato hypotéza opírá.

Poznámka: *ā* je dlouhé *a*, *ṣ* se čte podobně jako české *š*, *ts* jako *c*, *w* jako *v*, *y* jako *j*; *η* je fonetická varianta *n* před *k*, *ä* je specifická tocharská samohláska. (Světлана Burlak)

Úloha 2 (30 bodů)

K popisu osobních a zvrtných zájmen v různých jazycích lingvisté často používají tak zvané indexy, tj. latinská písmena (zvláště i, j, k, ...), kterými jsou ve větě označena zájmena a některá další slova. Kromě písmen se používá také znak * (hvězdička). Srov. několik českých příkladů:

1. Honza_i uviděl v zrcadle sebe_i.
2. Honza_i říká, že on_{i/j/*k} nezná Petra_k.
3. Chlapec_i si hraje s jeho_{*i/j} pistolí.
4. V jeho_i dílech je zřejmý vliv jeho_{i/j/*k} učitele_k.
5. Holčička_i uviděla ji_{*i/j}.

Úkol 1. Vysvětlete, co označují indexy a co označuje hvězdička.

Úkol 2. Rozmístěte indexy (a hvězdičky, pokud jich je třeba) v následujících větách:

- (a) Tento povahový rys se jí na sobě nelíbí.
- (b) Otec odvedl syna k sobě do pokoje.
- (c) Honza ví, že Petr dal jeho synovi jeho knihu.

(Marija Rubinštejn)

Úloha 3 (35 bodů)

Přečtěte si následující dvojice významově blízkých sloves:

<i>obviňovat</i>	<i>pomlouvat</i>
<i>kát se</i>	<i>zpovídat se</i>
<i>přikazovat</i>	<i>řídít</i>
<i>radit</i>	<i>konzultovat</i>
<i>prosit</i>	<i>přemlouvat</i>

Všechna slovesa uvedená v levém sloupci se vyznačují určitou vlastností, kterou výrazy z pravého sloupce nemají.

Úkol 1. Vysvětlete, o jakou vlastnost se jedná.

Úkol 2. Z následujících sloves vyberte slovesa, která tuto vlastnost také mají (pozor, některá slovesa jsou víceznačná!): *vydírat*, *vyhrožovat*, *zakazovat*, *přísahat*, *křičet*, *schvalovat*, *odmítnat*, *odnímat*, *jmenovat*, *prohrávat*, *nadávat*, *vzdávat se*, *žádat*.

Úkol 3. Pokuste se vymyslet ještě další dvě slovesa s touto vlastností.

(Boris Iomdin)